
Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

III kwartał 2015 r.

Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

III kwartał 2015 r.

Podsumowanie wyników ankiety

Kredyty dla przedsiębiorstw

Polityka kredytowa: niewielkie złagodzenie kryteriów (z wyjątkiem krótkoterminowych kredytów dla MSP); niewielki wzrost marż kredytowych.

Popyt na kredyt: niewielki wzrost popytu, większy ze strony dużych przedsiębiorstw niż małych i średnich.

Oczekiwania na III kwartał 2015 r.: brak istotnych zmian kryteriów polityki kredytowej (z wyjątkiem długoterminowych kredytów dla MSP, gdzie kryteria zostały zaostrzone); wzrost popytu.

Polityka kredytowa zmieniła się w niewielkim stopniu. Po raz pierwszy od półtora roku banki zadeklarowały podwyższenie marż. Siódmy kwartał z rzędu zwiększone zapotrzebowanie na finansowanie inwestycji było czynnikiem wspierającym popyt na kredyty, ale w mniejszym stopniu niż poprzednich okresach.

Kredyty mieszkaniowe

Polityka kredytowa: istotne złagodzenie polityki kredytowej; niewielki wzrost marż kredytowych dla kredytów obarczonych większym ryzykiem.

Popyt na kredyt: znaczny spadek popytu.

Oczekiwania na III kwartał 2015 r.: brak istotnych zmian polityki kredytowej; wzrost popytu.

Złagodzenie kryteriów udzielania kredytów mieszkaniowych, zadeklarowane przez ankietowane banki znacznie przewyższało skalę oczekiwaną w poprzedniej edycji. Banki odczuły spadek popytu na kredyty mieszkaniowe. Zdaniem banków spadek ten wynikał z wykorzystania alternatywnych źródeł finansowania oraz z prognoz odnośnie do sytuacji na rynku mieszkaniowym.

Kredyty konsumpcyjne

Polityka kredytowa: złagodzenie kryteriów kredytowych przez pojedyncze banki; trzeci kwartał z rzędu obniżenie marży kredytowej przy jednoczesnym podwyższeniu pozaodsetkowych kosztów kredytu.

Popyt na kredyt: niewielki wzrost popytu.

Oczekiwania na III kwartał 2015 r.: złagodzenie polityki kredytowej przez pojedyncze banki; wzrost popytu.

Do głównych czynników wpływających na złagodzenie kryteriów udzielania kredytów konsumpcyjnych banki zaliczyły wzrost presji konkurencyjnej oraz zmianę popytu na kredyty konsumpcyjne. Trzeci kwartał z rzędu banki podwyższyły pozaodsetkowe koszty kredytu konsumpcyjnego przy jednoczesnym obniżeniu marży.

Wstęp

Celem ankiety jest określenie kierunku zmian polityki kredytowej, tj. kryteriów i warunków udzielania kredytów, a także zmian popytu na kredyty w polskim systemie bankowym. Kryteria udzielania kredytów są rozumiane jako ustalone przez bank minimalne standardy zdolności kredytowej, jakie musi spełnić kredytobiorca, aby uzyskać kredyt. Warunki udzielania kredytów są to cechy umowy kredytu uzgadniane przez bank i kredytobiorcę, w tym marża odsetkowa, pozaodsetkowe koszty kredytu, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenia i maksymalny okres kredytowania.

Ankieta została skierowana do przewodniczących komitetów kredytowych banków. Uzyskane odpowiedzi mogą nie uwzględniać stanowiska innych pionów banku niż pion kredytowy. Ankieta została przeprowadzona na przełomie czerwca i lipca 2015 r. wśród 25 banków, których łączny udział należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w portfelu sektora bankowego wynosi około 86%.

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników, polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi oraz procentu netto, czyli różnicy między strukturami obrazującymi przeciwne tendencje. Zgodnie z przyjętą metodyką, słowa określające ilość (większość, połowa, znaczący, istotny odsetek banków, etc.) odnoszą się do ważonych struktur procentowych, a nie do liczby banków. Wyrażenie „większość banków” należy więc rozumieć jako „ważona aktywami większość banków”. Szczegóły dotyczące metodyki obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

Jeżeli nie zaznaczono inaczej, przytaczane w tekście liczby oznaczające banki raportujące daną zmianę polityki kredytowej bądź popytu na kredyt odnoszą się do procentu netto.

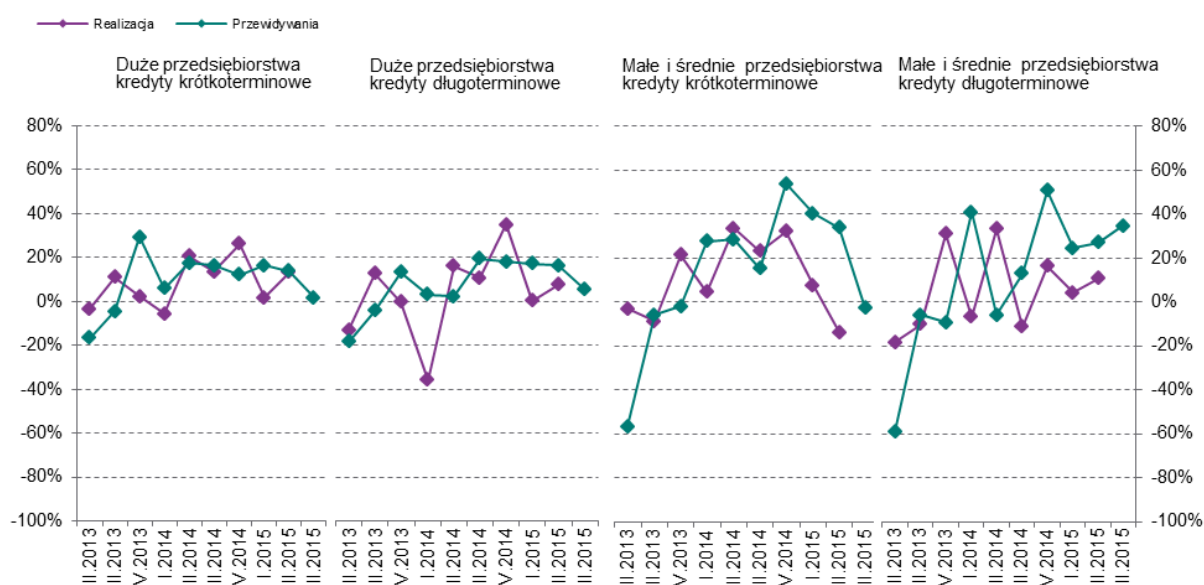
Poniżej przedstawiono tendencje w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowania się popytu w II kwartale 2015 r., jak również przewidywania banków na III kwartał 2015 r.

Kredyty dla przedsiębiorstw

Ankietowane banki w II kwartale 2015 r. zadeklarowały niewielkie złagodzenie kryteriów udzielania większości rodzajów kredytów dla przedsiębiorstw (zob. wykres 1). W przypadku kredytów krótkoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw banki w niewielkim stopniu zastrzyły kryteria (procent netto około -14%).

W poprzedniej edycji ankiety banki przewidywały większe złagodzenie kryteriów dla przedsiębiorstw. W największym stopniu miały być łagodzone kryteria udzielania kredytów krótkoterminowych małym i średnim przedsiębiorstwom, które ostatecznie jako jedyne zostały zastrzone.

Wykres 1. Kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

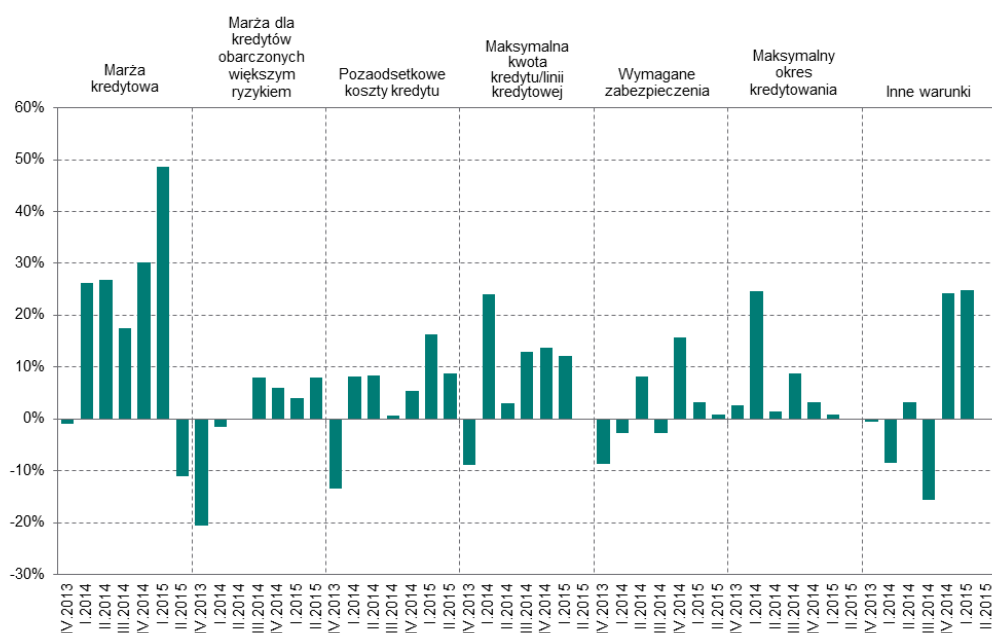

Uwaga: wykresy zawarte w niniejszym opracowaniu przedstawiają procent netto. Dodatnią wartość procentu netto należy interpretować jako złagodzenie polityki kredytowej lub wzrost popytu na kredyty, a ujemną wartość procentu netto – jako zastrzenie polityki kredytowej lub spadek popytu na kredyty. Szczegółowy opis metodyki obliczeń zawiera Załącznik 1.

Złagodzenie warunków kredytowych przez pojedyncze banki dotyczyło głównie marż kredytowych dla kredytów obciążonych większym ryzykiem oraz pozaodsetkowych kosztów kredytu (procent netto odpowiednio 8% i 9%). Z drugiej strony, po raz pierwszy od sześciu kwartałów banki podniosły marże kredytowe (procent netto około 11%) (zob. wykres 2). Banki określiły skalę zastrzenia w zakresie marż kredytowych jako nieznaczną¹.

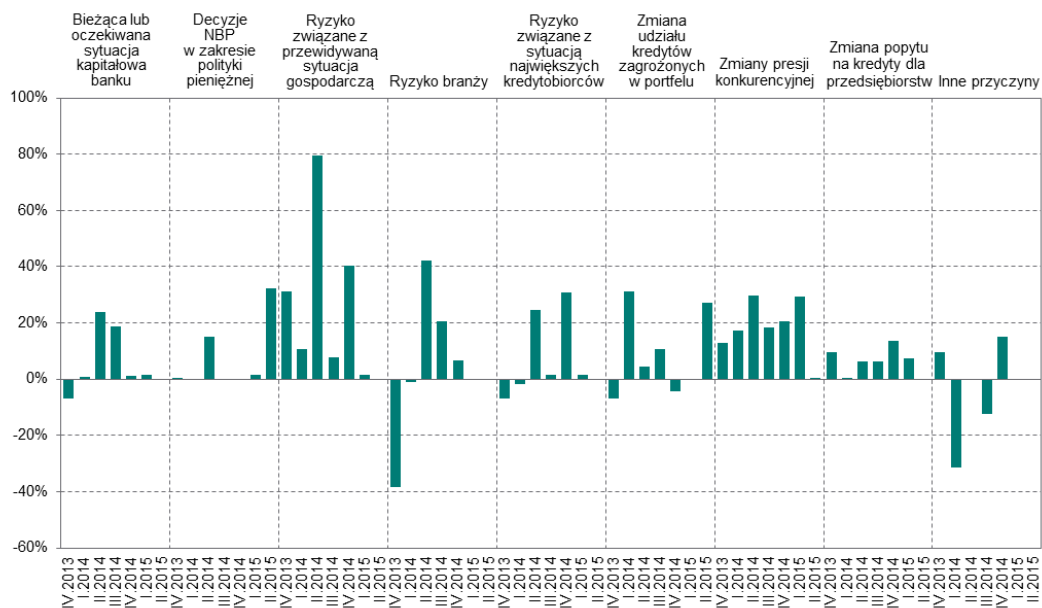
¹ Banki dysponują możliwością gradacji zmian kryteriów (warunków) udzielania kredytów. W ankiecie banki wybierają spośród opcji: kryteria (warunki) zostały znacznie zastrzone, kryteria (warunki) zostały nieznacznie zastrzone, kryteria (warunki) nie zostały zmienione, kryteria (warunki) zostały nieznacznie złagodzone, kryteria (warunki) zostały znacznie złagodzone.

Wykres 2. Warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

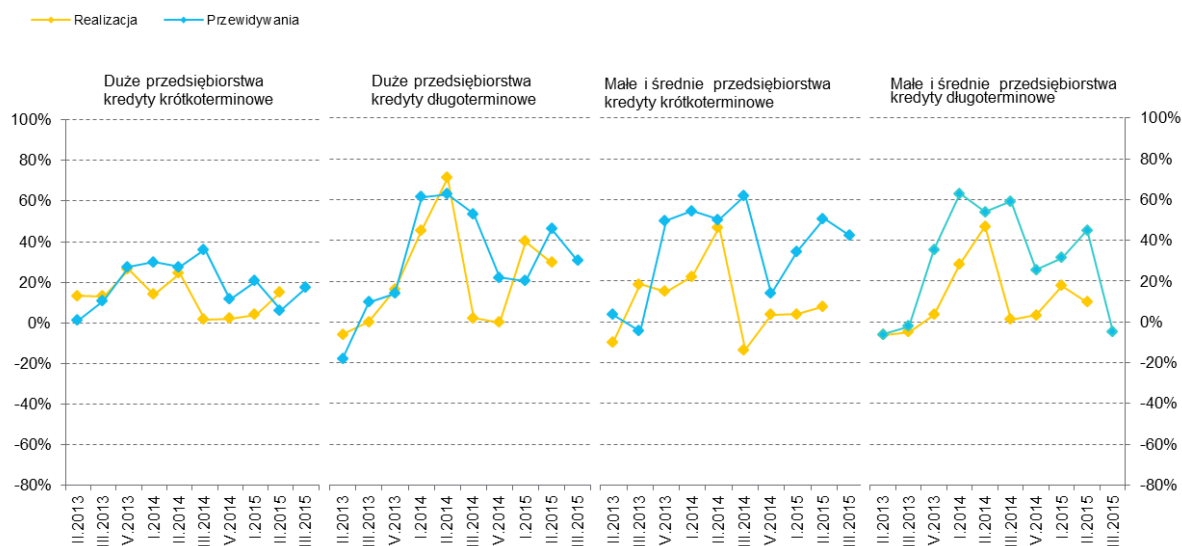
W opinii banków, które złągodziły politykę kredytową w największym stopniu było to spowodowane decyzjami RPP w zakresie polityki pieniężnej oraz poprawą jakości portfela kredytowego. W porównaniu z poprzednią edycją ankiety, w opinii banków istotnie zmniejszył się wpływ presji konkurencyjnej na ich politykę kredytową.

Wykres 3. Przyczyny zmian polityki kredytowej

W II kwartale 2015 r. banki w większym stopniu odczuły wzrost popytu zgłaszany ze strony dużych przedsiębiorstw niż małych i średnich przedsiębiorstw (zob. wykres 4). W poprzedniej edycji ankiety banki przewidywały znacznie wyższy popyt na kredyty zgłaszanego ze strony małych i średnich przedsiębiorstw.

Wykres 4. Popyt na kredyt dla przedsiębiorstw

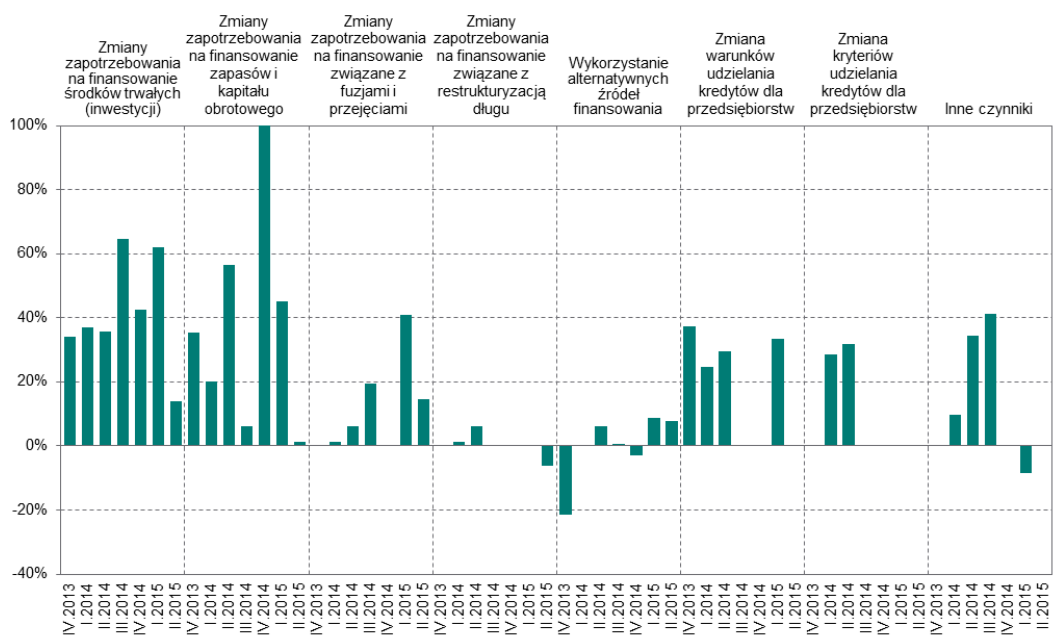

Banki, które odczuły wzrost popytu na kredyty dla przedsiębiorstw, uzasadniały go zwiększonym zapotrzebowaniem na finansowanie inwestycji oraz wzrostem zapotrzebowania na finansowanie związane z fuzjami i przejęciami (procent netto odpowiednio około 14% i 15%, zob. wykres 5). Wzrost zapotrzebowania na finansowanie inwestycji od siedmiu kwartałów jest według ankietowanych banków czynnikiem wspierającym popyt na kredyty dla przedsiębiorstw.

W III kwartale 2015 r. ankietowane banki nie przewidują istotnych zmian polityki kredytowej w segmencie przedsiębiorstw (zob. wykres 1), z wyjątkiem kredytów długoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw. W tym ostatnim segmencie banki deklarują dalsze łagodzenie polityki kredytowej (procent netto około 35%).

W III kwartale 2015 r. banki oczekują wzrostu popytu zgłaszanego ze strony przedsiębiorstw dla większości kategorii kredytów (zob. wykres 4). W przypadku kredytów długoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw pojedyncze banki spodziewają się spadku popytu (procent netto około -5%).

Wykres 5. Przyczyny zmian popytu na kredyt dla przedsiębiorstw

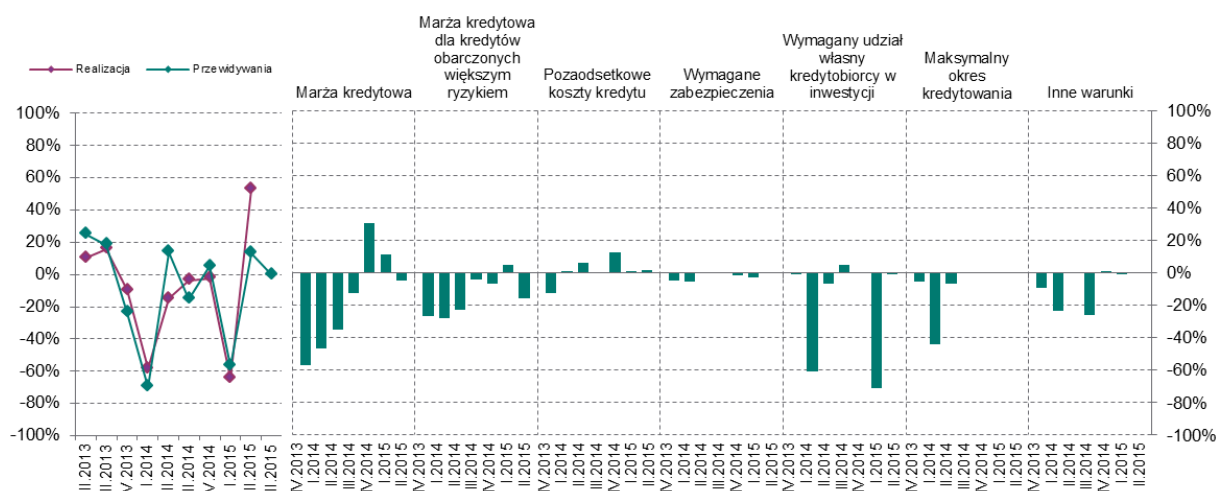

Kredyty dla gospodarstw domowych

Kredyty mieszkaniowe

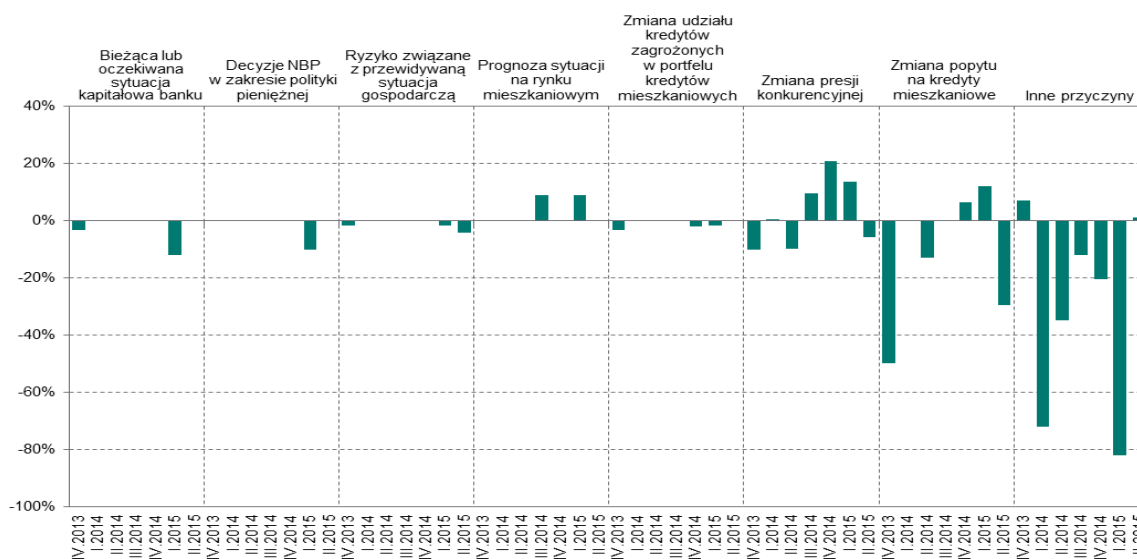
W II kwartale 2015 r. banki istotnie złagodziły kryteria przyznawania kredytów mieszkaniowych (procent netto około 53%, zob. wykres 6). W poprzedniej edycji ankiety banki przewidywały mniejsze złagodzenie kryteriów.

Wykres 6. Kryteria i warunki udzielania kredytów mieszkaniowych

Niektóre warunki udzielania kredytów mieszkaniowych zostały zastrzone, choć w małej skali. Ankietowane banki podniosły marże kredytowe, przede wszystkim dla klientów obarczonych większym ryzykiem. Pozostałe warunki udzielania kredytów mieszkaniowych nie uległy zmianie.

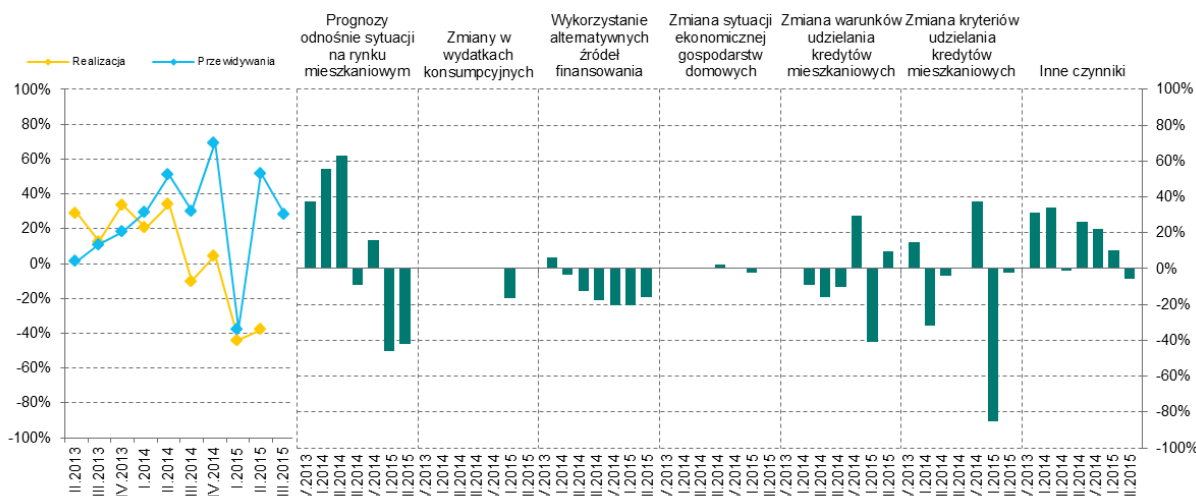
Wykres 7. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty mieszkaniowe

W II kwartale 2015 r. banki odczuły znaczny spadek popytu na kredyty mieszkaniowe (procent netto około -38%, zob. wykres 8). Było to zgodne z oczekiwaniami banków w poprzedniej edycji ankiety.

Banki, które odczuły spadek popytu na kredyty mieszkaniowe, do głównych przyczyn spadku zaliczyły prognozy odnośnie do sytuacji na rynku mieszkaniowym oraz wykorzystanie przez klientów alternatywnych źródeł finansowania (m.in. wykorzystanie niskooprocentowanych oszczędności) (procent netto odpowiednio -42% i -16%).

Wykres 8. Popyt na kredyty mieszkaniowe i przyczyny jego zmian

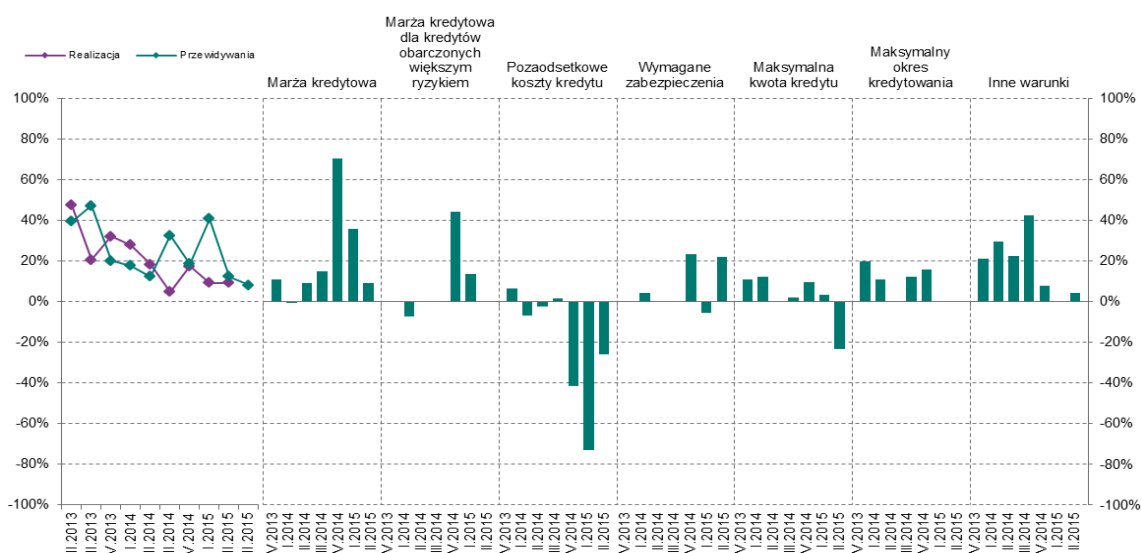

W III kwartale 2015 r. banki deklarują brak zmian polityki kredytowej w segmencie kredytów mieszkaniowych oraz oczekują wzrostu popytu na kredyty mieszkaniowe (procent netto około 29%, zob. wykres 8).

Kredyty konsumpcyjne

W II kwartale 2015 r. pojedyncze banki złagodziły kryteria udzielania kredytów konsumpcyjnych (procent netto około 9%, zob. wykres 9). Złagodzenie kryteriów o zbliżonej skali banki przewidywały w poprzedniej edycji ankiety.

Wykres 9. Kryteria i warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych

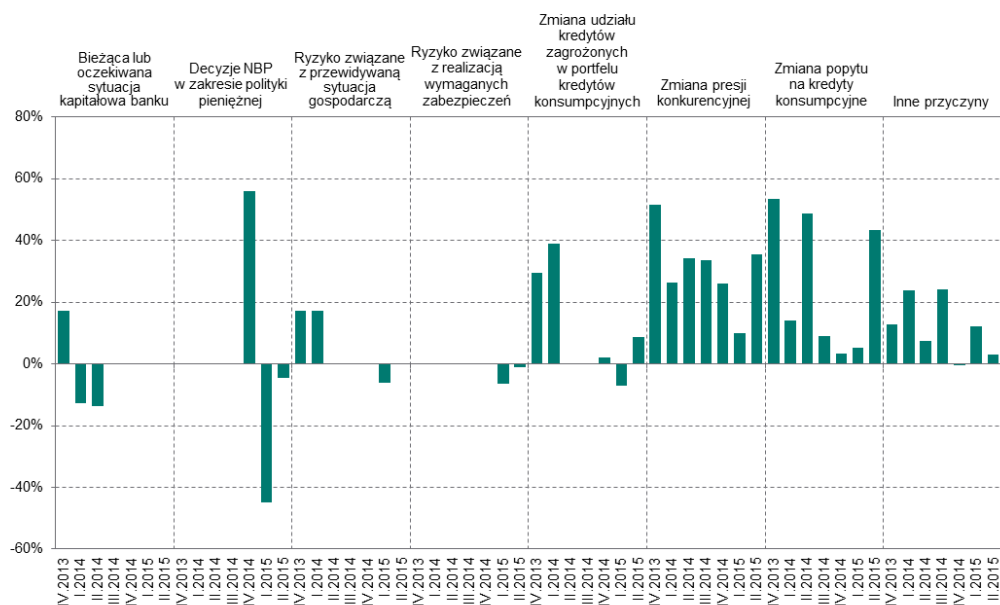
Kilka banków złagodziło warunki kredytowe, głównie wymagane zabezpieczenia oraz marże kredytowe (procent netto odpowiednio 22% i 9%). Z drugiej strony, banki zaostryły warunki kredytowe odnoszące się do maksymalnej kwoty kredytu oraz – trzeci kwartał z rzędu – do pozaodsetkowych kosztów kredytu (procent netto odpowiednio -23% oraz -26%). Należy to wiązać z niskim poziomem stóp procentowych NBP wpływającym bezpośrednio na poziom marż² i dążeniem banków do utrzymania dotychczasowej zyskowności na tym kredycie.

Banki, które zaostryły warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych do głównych przyczyn zaliczyły decyzje RPP w zakresie polityki pieniężnej (zob. wykres 10). Natomiast banki, które złagodziły warunki

² Poziom stóp procentowych NBP jest szczególnie ważny w przypadku kredytów konsumpcyjnych, których oprocentowanie jest wyraźnie wyższe niż kredytów mieszkaniowych i dla przedsiębiorstw. Zgodnie z art. 359 Kodeksu Cywilnego, maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego.

udzielania kredytów uzasadniały to głównie niższym niż ожиwały popytem na kredyty konsumpcyjne oraz wzrostem presji konkurencyjnej³, głównie ze strony innych banków (procent netto około 63%).

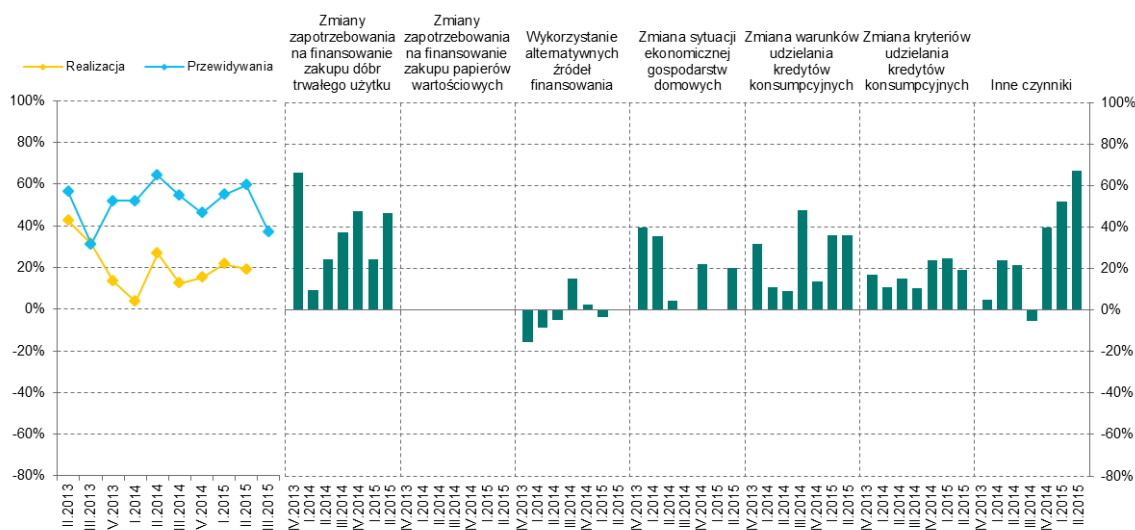
Wykres 10. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty konsumpcyjne

Ankietowane banki odczuły wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne w II kwartale 2015 r. (zob. wykres 11). W ujęciu netto odpowiedzi takiej udzieliło około 19% banków. W poprzedniej edycji ankiety banki oczekiwały wzrostu popytu na kredyty konsumpcyjne o znacznie większej skali.

³ Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków, niebankowych instytucji finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna.

Wykres 11. Popyt na kredyty konsumpcyjne i przyczyny jego zmian

Głównym czynnikiem wpływającym na wzrost popytu był w ocenie banków wzrost zapotrzebowania na finansowanie dóbr trwałego użytku (procent netto około 47%) oraz zmiana sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych. W porównaniu z poprzednim kwartałem wzrósł odsetek banków, które wyższy popyt tłumaczyły innymi czynnikami nieuwzględnionymi w ankiecie (procent netto około 67%), z czego około 37% ogółu banków określiło ten wpływ jako znaczny. Ankietowane banki zaliczyły do nich m.in. efekt prowadzonych kampanii marketingowych. Kolejny kwartał z rzędu, do wzrostu popytu przyczyniło się w ocenie banków złagodzenie warunków i kryteriów udzielania kredytów konsumpcyjnych.

W III kwartale 2015 r. łagodzenie polityki kredytowej deklarują pojedyncze banki (procent netto około 8%, zob. wykres 9).

Oczekiwania wzrostu popytu na kredyty konsumpcyjne w III kwartale 2015 r. sformułowało około 37% banków (zob. wykres 11). Jednak od dwóch lat przewidywania banków odnośnie do wzrostu popytu na kredyty konsumpcyjne istotnie przewyższają faktycznie występujące zmiany.

Załącznik 1

Metodyka

Wyniki ankiet prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków są ważone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie. Ważenie odpowiedzi poszczególnych podmiotów jest często stosowanym rozwiązaniem przy opracowywaniu wyników ankiet typu jakościowego¹.

Znaczenie poszczególnych banków w danym segmencie rynku reprezentują udziały należności danego banku w należnościach wszystkich 26 banków, które odpowiedziały na ankietę, w rozbiciu na poszczególne kategorie należności. Poniższa tabela prezentuje segment rynku, którego dotyczą poszczególne pytania i kategorię należności, która posłużyła do obliczenia udziałów poszczególnych banków w danym segmencie rynku.

Tabela 1. Segment rynku i odpowiadająca mu kategoria należności uwzględniona przy liczeniu wag

Nr. pytań	Segment rynku	Kategoria należności
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
2, 3, 5	Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem	Należności ogółem od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych
8, 9, 10, 13, 14, 16, 17	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	Kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych
8, 11, 12, 13, 15, 16, 17	Kredyty konsumpcyjne i inne dla gospodarstw domowych	Należności ogółem od osób prywatnych pomniejszone o kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych

Uwaga: Wszystkie kategorie należności dotyczą rezydentów.

Źródło: NBP

¹ Por. M. Bieć „Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia”, Prace i materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego, Nr 48, SGH, 1996, str. 71-114.

Poszczególnym odpowiedziom przypisywana jest zatem waga, będąca udziałem banku w danym segmencie rynku. Przy liczeniu wag uwzględniono średni stan należności danej kategorii w pierwszym i drugim miesiącu kwartału poprzedzającego kwartał, którego dotyczy ankieta². Jeżeli bank w którymś z pytań wybrał opcję odpowiedzi „nie dotyczy”, przypisywano mu wagę 0. W ten sposób przy liczeniu struktur dla poszczególnych pytań uwzględniono jedynie te banki, które są aktywne w danym segmencie rynku.

Oprócz struktur dla każdej odpowiedzi policzono tzw. procent netto, który jest różnicą między odsetkiem odpowiedzi pokazujących przeciwne kierunki zmian. Wielkość ta pokazuje zatem ogólną tendencję w danym segmencie rynku. Sposób liczenia procentu netto dla poszczególnych pytań zawiera tabela 2.

Tabela 2. Sposób liczenia procentu netto

Nr. pytań	Definicja procentu netto
1, 2, 8, 9, 11	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania kryteriów
3, 10, 12	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej”. Ujemny wskaźnik oznacza, że dany czynnik w większym stopniu przyczynił się do zaostrzenia niż złagodzenia polityki kredytowej.
4, 13	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrósł znacznie” i „wzrósł nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszył się znacznie” i „zmniejszył się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza wzrost popytu.
5, 14, 15	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na wzrost popytu” i „nieznaczny wpływ na wzrost popytu” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na spadek popytu” i „nieznaczny wpływ na spadek popytu”. Dodatni wskaźnik oznacza, że dany czynnik oddziaływał na wzrost popytu, ujemny – na spadek.
6, 16	Różnica między sumą odpowiedzi „zostanie znacznie złagodzona” i „zostanie nieznacznie złagodzona” a sumą odpowiedzi „zostanie znacznie zaostrzona” i „zostanie nieznacznie zaostrzona”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwane złagodzenie polityki kredytowej.
7, 17	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrośnie znacznie” i „wzrośnie nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszy się znacznie” i „zmniejszy się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwany wzrost popytu.

Źródło: NBP

² Na czas opracowywania wyników ankiety nie są dostępne dane dotyczące stanu należności w poszczególnych bankach w trzecim miesiącu tego kwartału ze względu na ok. trzytygodniowe opóźnienie w raportowaniu.

www.nbp.pl

